

Beavdeqirji 2/91

Aigi: Miessemánu 28.b. 1991, dii. 09.00 - 12.00, 15.00 - 18.00
 Miessemánu 29.b. 1991, dii. 09.00 - 12.00, 15.00 - 19.45

Báiki: Scandic Hotel, Tromsa

Airasat:

1. Olav M. Dikkanen	21. Marv Mikalsen Trollvik
2. Magnhild Mathisen	22. Nils Jernsletten
3. Inqer K. Juuso	23. Aaqe Pedersen
4. Johan Jernsletten	24. Ester Fjellheim
5. Inqrid Smuk Rollstad	25. Olav Andersen
6. Jon V. Aslaksen	26. Haldis Thommassen
7. Hans Guttorm	27. Inqer-Ann Fossli
8. John Henrik Eira	28. Oddvin Storelv
9. Eqil Olli	29. Ivar M. Simonsen
10. Ole H. Magga	30. Inqer A. Johansen
11. Mathis M. Sara	31. Lennart Mikkelsen
12. Mikkel A. Gaup	32. Ante Eriksen
13. Alf E. Nystad	33. Inq-Lill Pavall
14. Josef Vedhugnes	34. Ella Holm Bull
15. Peder Mathisen	35. John Nordfjell
16. Svein H. Bårdsen	36. Jarle Jonassen
17. Ruth Rye Josefsen	37. Måret Guhttor
18. Mimmi Bæivi	38. Inqrid Wernberg
19. Eilif O. Larsen	39. Johan M. Sara
20. Lars Nilsen	

Virqelobi ohcamat almmuhuvvojedje ja juolluduvvoje čuovvovaš áirasiidda:

- nr. 1. Olav Dikkanen
 nr. 5. Inqrid Smuk Rollstad
 nr. 15. Peder Mathisen
 nr. 18. Mimmi Bæivi
 nr. 20. Lars Nilsen
 nr. 24. Ester Fjellheim
 nr. 30. Inqer Anne Johansen
 nr. 36. Jarle Jonassen
 nr. 32. Ante M. Eriksen. dii. 17.00 rájes miessemánu 28. b.
 gitta čoahkkima lohppii.
 nr. 31. Lennart Mikkelsen. dii. 18.00 rájes miessemánu 29. b.
 gitta čoahkkima lohppii.

Fuom:

Aššiiin main lei ovddiduvvon evttohus, mii meannudeami vuolde gessui, ii boađe dat erenoamažit ovdan dán beavdeqirjjiis. Diekkár evttohusat bohtet ovdan - ja čuvvot sierra mielddusin čoahkkinjodihangotti ollesčoahkkima mearrádusqirjjiis.

Airasa nr. 1 sadijasaš áirras: Øystein Ballari manai sadijasis.
 Airasa nr. 4 sadijasaš áirras: Ivar Hansen manai sadijasis
 ássi 11/91 ráies.
 Airasa nr. 15 sadijasaš áirras: nr. 1 Eva Kollstrøm Nedrejord lei
 qohččojun. muhto ii sahttan bohtit ja sadijasaš áirras nr. 2
 Inqunn Utsi lei qohččojun. muhto ii son qe sahttan bohtit.
 Airasa nr. 18 sadijasaš áirras: Terje K. Hauqen manai sadijasis.
 Airasa nr. 20 sadijasaš áirras: Johan Larsen manai sadijasis.
 Airasa nr. 24 sadijasaš áirras: Henry Minde manai sadijasis.
 Airasa nr. 30 sadijasaš áirras: Aqe Nordkil lei qohččojun. muhto
 ii sahttan bohtit.
 Airasa nr. 36 sadijasaš áirrasat: nr. 1 Laura Jáma Renfjell ii
 lean qávdnamis qohčcumii. ja sadijasaš áirras nr. 2 Sigvart Jáma
 lei qohččojun. muhto ii sahttan bohtit.
 Airasa nr. 32 sadijasaš áirras: Kirsti Knutsen manai sadijasis.

ASSIT

- ASSI 9/91 OLLESCOAHKKIMA VUODDUDEAPMI
 - nammačuorvun, virgelobit/qohččojun varrelahtut
 - qohčcuma ja áššelisttu dohkkeheapmi
- ASSI 10/91 ODDA VALGABOADUS - VARRELAHTU DOHKKEHEAPMI
 2. VALGABIRES DEATNU
- ASSI 11/91 ODDA ASSIID ALMMUHEAPMI
- ASSI 12/91 SAMEDIKKERADI ČILGEHUS DOAIMMA BIRRA
 DAS MAIDDAI REFERAHTAASSIT
- ASSI 13/91 SAMEDIKKI JAHKEDIEDAHUS 1990
- ASSI 14/91 SAMEDIGGEPLANA 1991 - 1993 AIGODAHKII
- ASSI 15/91 SAMEDIKKI DOAIBMAPLANA 1991
- ASSI 16/91 LOTNOLASEALAHUSAT SAMI GUOVLLUIN -
 GEAHČCALADDANORTNEGII NJUOLGGADUSEVTTOHUS
- ASSI 17/91 PROSPEKTERING A/S - LUONDDUGEADGE-DOAIBMA NARANASAS
 GEAHČCALAN-DOAIBMA
- ASSI 18/91 MANAIAITTARDEADDJI - DOAIMMAT SAMI MANAID VARAS
- ASSI 19/91 JOATKKAOHPAHUS SAMIID VARAS

AŠSI 9/91 OLLESCOAHKKIMA VUOĐUDEAPMI

Coahkkiniođihanqoddi Johan Mikkel Sara bokte rabai čoahkkima.

a) Gohčcuma dohkkeheapmi.

Mearradus: Gohčcun 10.5.1991 dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

b) Ašselisttu dohkkeheapmi:

Mearradus: Ašselistu mii čuovvui qohčcuma dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

**AŠSI 10/91 OĐDA VALGABOADUS - VARRELAHTU DOHKKEHEAPMI
2. VALGABIRES, DEATNU**

I ASSEBAHPIRAT:

- kopi reivves 22.04.91 kreatsasámeválnqastivrras
2. válnqakreatssas Deatnu Ivar Hansenii - diehtu
Sámediqqeválnqga birra
- Beavdeqirji kreatsasámeválnqastivrra 2, Deatnu
- čoahkkimis 19.04.91
- Sámedikki reive 22.02.91 kreatsasámeválnqastivrii 2 Deatnu

ARVALUS

Fápmuduslávdeqoddi Josef Vedhuqnes bokte ovddidii Sámediqqái čuovvovaš árvalusa:

Sámedikki čoahkkimis skábmamánu 27. - 29. beivviid ášsis 39/90 čuogqas c samelága § 2 - 9 vuođul (qč. válnqanjuolqqadusaid § 75) mearriduvvui čuovvovaš:

Steinar Pedersen čovdojuvvo doaimmastis Sámediqqeáirrasin dan áigqis qo son lea Gielddaidministara persuvnnalaš ráđđeaddin. Inqrid Smuk Rollstad lea áirrasin dan áigqis qo Steinar Pedersen lea čovdojuvvon. Ođđa válnqaboadus válnqakreatssas Deatnu mearrida Inqrid Smuk Rollstadii sadjásaš áirasa.

Reivves 22.02.91 qeatneqahhtii Sámediqqi válnqanjuolqqadusaid § 74 vuođul, kreatsasámeválnqastivrra válnqakreatssas 2 Deatnu, ođđa válnqabohtosa vuođul mearridit Inqrid Smuk Rollstadii sadjásaš áirasa.

Kreatsasámevålqastivra vålqakreatssas 2 Deatnu lea čoahkkimis 19.04.91 mearridan Ivar Hansen , Laksjok, 9845 TANA sadiásaš áirrasin Ingrid Smuk Rollstadii (gč. vålqanjuolggadusaid §52).

Fápmuduslávdeqoddi doarju dán ja rávve Sámedikki mearridit cuovvovačca:

"Sadiásaš áirasa Ivar Hansena vålqakreatssas 2 Deatnu. fápmudus dohkkehuvvo ja sadiásaš áirras Ivar Hansen manná sadiásis."

III JIENASTEAPMI

Fápmuduslávdeqoddi árvalus mearriduvvui ovttajienalaččat.

ÁSSI 11/91 OĐDA ÁSSIID ALMMUHEAPMI

Cuovvovaš ođđa áššit ovddiduvvojedje:

- 1) Magnhild Mathisen: Oahpahasprogrammat sámi manáid ja nuoraid várás
- 2) Henry Minde: Ameriikka koloniseren - 500 jagi ávvudeapmi
- 3) Jon V. Aslaksen: Almennetvuoigatvuođa ásaheapmi gielddaide Finnmárkkus.
- 4) Inger-Ann Fossli: Váikkuhandoaimmaid viiddideapmi
- 5) Johan Jernsletten: Sámi soahpamuš Norgga, Ruota, Suoma ja Ruošša stáhtaid gaskkal
- 6) Mathis M. Sara: Boazoealáhusa válđošiehtadusa rievdadeapmi

Cuovvovaš mearriduvvui ođđa áššiid almmuheami áššis:

- 1) Čoahkkinjođihanqoddi rávve dievasčoahkkima sáddet ášši Sámediqgeráđi meannudeapmái.

Ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

- 2) Čoahkkinjođihanqoddi rávve dievasčoahkkima sáddet ášši Sámediqgeráđi meannudeapmái.

Ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

- 3) Čoahkkinjođihanqoddi rávve dievasčoahkkima sáddet ássi Sámediqgeráđi meannudeapmái.

Ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

- 4) Čoahkkinjođihanqoddi rávve dievasčoahkkima sáddet ássi Sámediqgeráđi meannudeapmái.

Ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

- 5) Čoahkkinjođihanqoddi rávve dievasčoahkkima sáddet ássi Sámediqgeráđi meannudeapmái.

Ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

- 6) Čoahkkinjođihanqoddi rávve dievasčoahkkima sáddet ássi Sámediqgeráđi meannudeapmái.

Ovttajienalaččat dohkkehuvvon.

**ÁSSI 12/91 SAMEDIQGERÁDI ČILGEHUS DOAIMMA BIRRA
DAS MAIDDAI REFERAHTAÁSSIT**

Samedikki presideanta Ole Henrik Magga čilgii ráđi doaimma birra. Ráđi čilqehus lei dieđáhussan.

ÁSSI 13/91 SAMEDIKKI JAHKEDIEDAHUS 1990

I ÁSSEBAHPIRAT

- Sámedikki ja Sámediqgeráđi čoahkkimiid beavdeqirjjit 1990.

II EVTTOHUS

Orqanisašuvnna ja vuođodudusáššiid váldolávdeqoddi, ášševuoddji Olav Andersen bokte ovddidii čuovvovaš evttohusa Sámediqqái:

Sámediqqi ovddida Gonaqassii dieđáhusa doaimmas birra, lága vuođul geassemánu 12.b 1987 nr. 56 Samedikki ja eara riektidiliid birra (Sámelánka), § 1-3.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdeqotti evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

ASSI 14/91 SAMEDIGGEPLANA 1991-1993 AIGODAHKII

I ASSEBAHPIRAT

- Orqanisašuvnna- ja vuođđudusaššiid valdolávdeqotti Samediqgeplána evttohus 1991-1993 aigodahkii, 04.02.1991
- Lassievttohus 06.05.1991 sosiála- ja dearvvašvuođaššiid valdolávdeqottis
- Lassievttohus 13.05.91 vuoigatvuođaid valdolávdeqottis
- Lassievttohus 13.05.91 kultuvrra ja giela valdolávdeqottis

II EVTTOHUS

Orqanisašvunna- ja vuođđudusaššiid valdolávdeqoddi ovddidii ašševuoddji Josef vedhugnes bokte čuovvovaš evttohusa:

SAMEDIGGEPLANA 1991-93 AIGODAHKII

Lávdeqoddi evttoha:

Sámediqgi čujuha orqanisašuvnna- ja vuođđudusaššiid valdolávdeqotti 15.05.1991 evttohuvvon Samediggeplana 1991-93 aigodahkii ja dohkkeha dan Sámedikki doaimma njuolqqadussan valgaáigodaga lohppii.

Airras Ivar Simonsen ovddidii čuovvovaš rievdadusevttohusa čuoqqái 3.5.6, nuppi oassái:

Jus foanda qalgá boahnte áiqgis doaimmat iesráðalaččat ealahusaid oktavuodas ferte dahkkot nannoset oktavuohra gaskal váikkuhanqaskaomiid ja doaimmaid. Jus ain qalgá viiddidit foandda doaimmaquovllu, ferte áktiivvalaččat bargojuvvot oččodit ruđaid dakkar viiddideapmái.

Airras Ivar Simonsen ovddidii čuovvovaš lassievttohusa álgun čuoqqái 5.5.6:

Sámediqgi áigu plána áigodagas áktiivvalaččat barqat eambo ruđa oččodemiin fondii, vai nu ollu sámít go vejolaš sahttet doarjaga ohcat foanddas. ovttaid eavttuid mielde.

III JIENASTEAPMI

Ivar Simonsena rievdadusevttohus čuoqqái 3.5.6 hilqojuvvui 8 jiena vuostá, ja lassievttohus čuoqqái 5.5.6 hilqojuvvui 6 jiena vuostá.

Valdolávdeqotti evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

IV BEAVDEGIRJELASAHUS

Inqrid Wernberq ovddidii čuovvoaš beavdeqirjelasáhusa 5.kap.'ii:

Sámi áššiid áššedovdi lulli-Norggas:

Hedjoneaddji ealáhusvuođđu ja váilevaš oahpahusfálaldaqat heivehuvvon sámi servodahkii leat daqahan ahte dađistaga eanet sámít leat báqgehállan quođđít sámi ássanquovlluid. Oalluqat let ásaiduvván lulli-Norgii. muhto atnet iezaset gullevažžan sámi servodahkii.

Dađistaga eanet mánát ja nuorat šaddet bajás lulli-Norggas ja lea deatalaš ahte ođđa buolvvat dáin quovlluin áktiviserejuvvojít, nu ahte dovdet lunddolaš gullevašvuođa sámi servodahkii.

Ferte qeahččaluvvot oažžut áššedovdivirggi mas qalqá leat eremoamážit ovddasvástádus oktiičatnat ja láidestít buot sámi doaimmaid lulli-Norggas ja dieđuid addit daid birra.

Sámediggi áigu 1991 mielde ovddidit gažaldaga fylkaqielddaid ja qielddaid eiseváldiide, sierra sámi áššiid áššedovdi-virggi ásaheami birra lulli-Norggas.

Fylkaqieldda ja qielddaid eiseváldiin lea maiddái áššedovdi-virggi dáfus ekonomalaš ovddasvástádus.

Áirras Mathis M. Sara ovddidii čuovvovaš beavdeqirjelasáhusa čuogqái 5.5.4 Boazodoallu:

Láqat ja njuolggadusat qalqet pláná áiqodaqas viidát árvoštallot.

AŠSI 15/91 SAMEDIKKI DOAIBMAPLANA 1991

I ASSEBAHPIRAT

- Orqanissuvnna- ja vuođodudusášsiid váldolávdeqotti evttohus ášsis 5/91, nubbi oassi
- Sámediqgeráđi cuonomanu 13. b. 1991 evttohuvvon Sámediqgeplána 1991-93 áigodahkii

II EVTTOHUS

Orqanisašuvnna- ja vuođodudusášsiid váldolávdeqoddi ovddiidii ášševuodđji Hans Guttorm bokte čuovvovaš evttohusa:

SAMEDIKKI DOAIBMAPLANA 1991

Lávdeqoddi evttoha:

Sámediqgi čujuha Sámediqgeráđi miessemánu 8.b. 1991 evttohuvvon doaibmaplanai 1991, ja dohkkeha dan Sámedikki doaibmaplanan 1991.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdeqotti evttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

AŠSI 16/91 LOTNOLASEALÁHUSAT SAMI GUOVLLUIN -
GEAHCČALADDANORTNEGII NJUOLGGADUSEVTTOHUS

I ASSEBAHPIRAT

- Reive 24.4.91 KOM'as - qulaskuddamii sádden
- Prošeaktajoavkku njuolggadusárvalus geahččaladdanortnegii, beaiváduvvon 20.4.1991
- NOU 1988:42 Lotnolasealáhusat sámi quovlluin

Lassi áššebábir:

- Oassečálus ášši R 79/91

II EVTTOHUS

Ealáhusaid, luonddu ja birrasa váldolávdeqoddi ovddiidii ášševuodđji Ruth Rye Josefsen bokte, čuovvovaš evttohusa:

ÁSSI 16/91 LOTNOLASEALAHUSAT SAMI GUVLLUIN -
GEAHČČALADDANORTNEGII NJUOLGGADUSEVTTOHUS

Lávdeqoddi evttona:

Obbalaččat:

Sámediqgi lea duhtavaš qo eiseváldit áiqot čađahit geahččaladdandoaimma lotnolasealahusaiquin. Prošeakta sáhtta leat deatalaš veahkin ássama nannet sámi ássanguovlluin ja sáhtta dasto fas leat vuođđun viidát ja bistevas ortneqiidda.

Ulbmil

Ulbmilin doarjjaortneqiin lea joksat joavkkuid qeain otne ii leat sihkaraston dienas dábalaš ealahusšiehtadusaid dahje doarjjaortneqiid bokte. Vuosttažettiin lea deatalaš qáhttet ássama sámi guovlluin ja dan bokte nannet sámi kultuvrra. Dasto lea deatalaš sihkarastit ja ovdánahttit barqosajiid nissonolbmuide ja nuoraide.

Lea niehku vuordit ahte jurddašuvvon qeahččaladdanprošeakta fáttmasta buot joavkkuid mat qávdnojit sámi ássanguovlluin. Dan dihte lea dárbbaslaš válljet vissis eavttuid mielde.

Ovddiduvvon árvalus ulbmila birra ja dan birra geaidda ortnet lea jurddašuvvon. orru leamen dohkálaš.

Sámi ealahusat

Eanandoallu, guolásteapmi, boazodoallu, meahcásteapmi ja duodji leat oktii sámi ealahusmáttá ja orru leamen govttolaš dáid ealahusaid deattuhit qeahččaladdanprošeavtta oktavuođas.

Váikkuhan-qaskaoamit

Dilli mángga lotnolasealahusas lea nu ahte qávdnojit ortneqat mat muhtin muddui gokčet oastamušaid/huksemaid dárbbu, muhto ekonomalaš váikkuhanqaskaoamit doaimma dáfus váiloj. Dan vuođul lea govttolaš qeahččaladdanprošeavtta olis. bidjat qaskaomiid doaimma dáfus vuosttažin.

Geográfalaš geahččaladdanquovllut

Eanetlohku mas leat áirasat Larsen, Sara, Eriksen ja Storelv, evttoha:

Hui gáržžes ekonomalaš meriiquin (5,5 mill. ru. jahkásaččat) ja áigemeriiquin livččii jierpmálaš geahččalit ortnega vissis geográfalaš quovllus. Geográfalaš geahččaladdanquovllu árvvoštallama dáfus, lea vuoiggalas vuosttažettiin bidjat deattu áigequovdilis ealáhusmáddaqi ja dasto sávaldahkii vissis geográfalašvuođa birra.

Obbalaš árvvoštallama ja geográfalaš biđgema ja iešquđet quovlluid bargosadje-dilálašvuođa vuođul, árvala Sámediggi geahččaladdanortnega geográfalaš quovlun:

Guovdageainnu suohkan Finnmárkkus

Unjárgga gielda Finnmárkkus

Porsáŋgu gielda Finnmárkkus

Gáivuona suohkan Romssas, Sámi Ovddidanfoandda
doaibmaquovllu mielde

Divttasvuona suohkan Nordlánddas, Sámi Ovddidanfoandda
doaibmaquovllu mielde

Porsáŋgu evttohuvo dan dihte go vuođđokomponenttas eanandoalus leat eanas doalut vuollel 0,5 jahkedoaimma ja go leat eanas nissonolbmot eanandolliid qaskkas dáppe.

Bealli doaluin atná sávccaid ealáhusvuođđun.

NOU 1988:42 is leat Porsáŋgu birra arvat duoqáš dieđut.

Maidđai guollebivdu ja guollebiebman leat Porsáŋgus ja doppe leat maid eará vejolaš lotnolasat, nuqo mátkkoštan-ealáhus, servicedoaimmat ja meahci ávkkástallan.

Lávdegoddi evttoha:

Geahččaladdanortnega čađaheapmi

Go geahččaladdanortnet lea dušše vissis áigái, de lea vuogas bidjat ortnega ásahuvvon orgána vuollái. Dan oktavuođas oaivvilda Sámediggi ahte Sámi Ovddidanfoandda stivra galga leat geahččaladdanortnega prošeaktastivran. Go foandda stivra oázžu dán doaimma, de sáddá buoret ovttasteapmi ovddasvástádusain mii foanddas lea prošeavtta investeremiid dáfus.

Sámedikki hálldahus sáddá prošeaktastivrara čállingoddin, muhto eaktun lea ahte hálldahus oázžu lasi návccaid dán barggu doaimmaheapmái.

Sámediggi nanne ahte lea dárbu doallat gielddaid dásis buori ovttasteami geahččaladdandoaimma hárrái, dan bokte ahte ásaha baqadallandoaimma mii fátmasta buot beliid.

Ealáhusaid, birrasa ja luonddu váldolávdeqoddi dáhttu ahte geahččalandoaimma algá ođđajagemánu álggus 1992. Lávdeqoddi oainnu mielde qalgá álggahuvvot 1991/92 jahkemolsumis, dan dihte go:

Orru lunddolaš ahte siehtadusáiqodat čuovvo kálenddarjagi. Suohkanát mat leat geahččaladdandoaimmas mielde, galget oažžut vejolašvuođa hábmet proseavtta čađaheami báikkálaš eavttuid mielde, sihke vuođđokomponeanttaid válljema ja geografía dáfus. Suohkaniidda addo áigemearrin borqemanu 15. b. 1991 rádjái ovddidit árvalusa mo čađahit geahččalandoaimma.

Lávdeqoddi evttohusa vuođul, suohkaniid čađaheami árvaleami birra, evttoha lávdeqoddi ahte geahččalandoaimma njuolggadusat meannuduvvojit ollesčoahkkimis čakčamánu 17. - 19. b. 1991 nu ahte sáhtášii álggahit doaimma jahkemolsumis 1991/92.

Sámedikki orqanat galget oažžut vejolašvuođa árvoštallat ja veardidit njuolggadusevttohusa. Dát guoská erenoamážit osiide mihttojoavkkuid, vuođđokompneanttaid, ruhtajorrama, váikkuhan-gaskaomiid, orqaniserema, gelbbolašvuođa loktema ja ovddidandoaimmaid birra.

Lávdeqoddi evttoha dan dihte ollesčoahkkima máhcahit ássi Sámediqgeráđđái ođđasit meannudeapmái ovdalis namuhuvvon ákkaid geažil.

NSR/Ovttasbargojoavku, Ole Henrik Magga bokte ja barqiid-bellodaga Sámediggejoavku, Eilif O. Larsen bokte ovddidedje čuovvovaš oktasaš evttohusa:

**LOTNOLASEALAHUSAT SAMI GUOVLLUIN -
GEAHČČALADDANORTNEGII NJUOLGGADUSEVTTOHUS**

Obbalaččat:

Sámediggi lea duhtavaš go eiseváldit áiqot čađahit geahččaladdandoaimma lotnolasealáhusaiguin. Proseakta sáhtta leat deatalaš veahkin ássama nannet sámi assanquovlluin ja sáhtta dasto fas leat vuođđun viidat ja bistevas ortnegiidda.

Ulbmil

Ulbmilin doarjjaortneqiin lea joksat joavkkuid qeain otne ii leat sihkkaraston dienas dábalaš ealahussiehtadusaid dahje doarjjaortneqiid bokte. Vuosttažettiin lea deatalaš qáhttet ássama sámi guovlluin ja dan bokte nannet sámi kultuvrra. Dasto lea deatalaš sihkkarastit ja ovdánahttit bargosajiid nissonolbmuide ja nuoraide.

Lea niehku vuordit ahte jurddašuvvon qeahččaladdanprošeakta fátmasta buot joavkkuid mat gávdnojit sámi ássanguovlluin. Dan dihte lea dárbbalaš válljet vissis eavttuid mielde.

Ovddiduvvon árvalus ulbmila birra ja dan birra geaidda ortnet lea jurddašuvvon, orru leamen dohkálaš.

Sámi ealahusat

Eanandoallu, guolásteapmi, boazodoallu, meahcásteapmi ja duodji leat oktii sámi ealahusmatta ja orru leamen govttolaš dáid ealahusaid deattuhit qeahččaladdanprošeavtta oktavuodas.

Váikkuhan-gaskaoamit

Dilli mángga lotnolasealahusas lea nu ahte gávdnojit ortneqat mat muhtin muddui gokčet oastamušaid/huksemaid dárbbu, muhto ekonomalaš váikkuhan-gaskaoamit doaimma dáfus váilot. Dan vuođul lea govttolaš qeahččaladdanprošeavtta olis, bidjat gaskaomiid doaimma dáfus vuosttažin.

Geográfalaš qeahččaladdanquovllut

Hui gáržžes ekonomalaš meriiguin (5,5 mill. ru. jahkasaččat) ja áigemeriguin livččii jierpmálaš qeahččalit ortnega vissis geográfalaš quovllus. Geográfalaš qeahččaladdanquovllu árvoštallama dáfus, lea vuoigjalaš vuosttažettiin bidjat deattu áigeguovdilis ealahusmáddaqi ja dasto sávaldahkii vissis geográfalašvuođa birra.

Obbalaš árvoštallama ja geográfalaš biđqema ja iešguoet quovlluid bargosadje-dilálašvuođa vuođul, árvala Samediggi qeahččaladdanortnega geográfalaš quovlun:

Deanu gielda Finnmárkkus
Guovdageainnu suohkan Finnmárkkus
Unjárgga gielda Finnmárkkus
Porsáŋggu gielda Finnmárkkus
Gáivuona suohkan Romssas, Sámi Ovddidanfoandda
doaimmaguovllu mielde
Divttasvuona suohkan Nordlanddas, Sámi Ovddidanfoandda
doaimmaguovllu mielde

Porsáŋgu evttohuvvo dan dihte go vuođđokomponeanttas eanandoalus leat eanas doalut vuollel 0,5 jahkedoaimma ja go leat eanas nissonolbmot eanandolliid gaskkas dáppe. Bealli doaluin atná sávccaid ealáhusvuođđun. NOU 1988:42'is leat Porsáŋggu birra arvat duoqáš dieđut. Maiddái guollebivdu ja guollebiebman leat Porsáŋgus ja doppe leat maid eará vejolaš lohnolasat, nu go mátkkostan-ealáhus, servicedoaimmat ja meahci ávkkástallan.

Geahččaladdanortnega čađaheapmi

Go geahččaladdanortnet lea dušše vissis áiqái, de lea vuoqas bidjat ortnega ásahuvvon orána vuollái. Dan oktavuodas oaihvilda Sámediqgi ahte Sámi Ovddidanfoandda stivra galgá leat geahččaladdanortnega prošeaktastivran. Go foandda stivra oazžu dán doaimma, de šaddá buoret ovttasteapmi ovddasvástadusain mii foanddas lea prošeavtta investeremiid dáfus.

Sámedikki hálddahus šaddá prošeaktastivrra čállingoddin, muhto eaktun lea ahte hálddahus oazžu lasi návccaid dán barggu doaimmaheapmái.

Sámediqgi nanne ahte lea dárbu doallat gielddaid dásis buori ovttasteami geahččaladdandoaimma hárrái, dan bokte ahte asaha bagadallandoaimma mii fáttmasta buot beliid.

Sámediqgi addá sámediggeráđđái válddi loahpalaččat mearridit njuolggadusaid. Dát guoská erenoamážit osiide mihttojoavkkuid, vuođđokomponeanttaid, ruhtajorrama, váikkuhan-gaskaomiid, organiserema, gelbbolašvuođa loktema, ovddidan-doaimmaid ja doaimmaguovllu birra.

Sámediqgi bivdá eiseváldiid skáhpput doibmii eambo ruđaid ja čujuha evttohuvvon juolludeapmái vejolaš bargodoaimmaide ja giliid ovdánahttin doaimmaide.

Viidaseappot atna Samediggi deatalažžan obbalaš ealáhus- ja guovllupolitihkkalaš oktavuođas, ahte áššái qulli fylkagiieldat geahččalanguovllus berrejit leat doaimmas áktiivvalaš oasseváldin ja ruðalaččat veahkehit lotnolasealáhus-geahččaleami válljejuvvon suohkaniin.

Sámediggi evttoha geahččalan-doaimea álggahuvvot 1991 čávčča mielde.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdegotti evttohus hilgojuvvui 1 jiena vuostá, 34 jienain mat addoje Ovttasbargojoavkku/NSR ja Bargiidbellodaga sámediggejoavkku searve evttohussii.

ÁŠŠI 17/91 PROSPEKTERING A/S - LUONDDUGEADGE-DAOIBMA NARANASAS GEAHČČALAN-DOAIBMA

I ÁŠSEBAHPIRAT

- Reive 06.07.90 Guovdaqeaainnu suohkanis - cealkámuša bivdin
- Mearrádus áššis 43/90
- Reive 22.11.90 Bergvesenis
- Reive 11.03.91 Prospektering a/s

II EVTTOHUS

Vuoigatvuođaid váldolávdegoddi ovddidii, ášševuoddji Inger K.Juuso bokte čuovvovaš evttohusa:

PROSPEKTERING A/S LUONDDUGEADGE-VALDDAHAT NARANASAS GEAHČČALAN-DOAIBMA

I Lávdegoddi evttoha:

Sámediggi čujuha iežas mearradussii 27.-29.11.1990 áššis 43/90, mas diggi bidja eavttuid mat galget devdot ovdal go Sámediggi loahpalaččat sáhtta mearridit ášši.

Dát ledje:

- 1: Vaikkuhusisikkadeapmi čilget vaikkuhusaid birrasii, luonddu-beroštumiide ja eara servodatdilliide, go ohccojuvvon guovlu lea 1,6 kv.km.
- 2: Guovllu boazodoalu vuhtii váldin.
- 3: Dieđut bargosajiid loqu birra, maid luondduqeađge-doaibma buvttásii suohkaniin.

Sámediggi dohkkehii almmotge ahte doaimma plánen oázžu jotkojuvvot ovdalis namuhuvvon eavttuid mielde.

Prospektering A/S ovddida reivvestis 11.03.1991 Sámediggái muhtin ákkaid oázžut vejolašvuođa álggahit geahččalan-doaimma mañnemustá suoidnemánu 1. beaivvi 1991. Prospektering A/S ballá ahte ođđa mañideamit daqahit luonddugeađggi ovdii eksportamárkaniin. Erenoamážit deattuhit sii EO ja USA márkaniid vuhtii váldima, go dat soitet ohcat eará qeđggiid sadjai jus geahččalandoaibma mañiduvvo 1992 rádjái.

II Ovdalis namuhuvvon eavttuid hárrái (gea. I) mearkkaša Sámediggi Prospektering A/S dieđuid vuođul 11.03.91:

1. Prospektering A/S álgoplánain lei ohccojuvvon quovlu 1.6 kv.km. Prospektering A/S čilge ahte vuoiqatvuođaquovlu lea 1.6 kv.km, muhto ieš doaibmaquovlu ii suige šatta badjel 35 dekara, muhto dan oaidná geahččalandoaimea bohtosiin. Ágga ohcat nu viidát go 1.6 kv.km lea hehttet gilvaleaddji fitnodagaid doaibmaoahhtit seamma sajis.

Sámediggi čujuha dasa ahte leat muhtin muddui bohtán ođđa dieđut vuosttaš ohcama rájes. Liikká lea ain eahpečielggas mii oaivvilduvvo "doaibmaquovlluin", o.m.d. luotta, bázahusgeđggiid guođdima, rusttegiid, mášiinnaid guođdeleami birra j.n.a.

2. Prospektering A/S čujuha njálmmalaš šiehtadusaide guovllu boazoeaiggádiiguin, dan birra ahte luonddugeađge-produkšuvdna galgá doaimmahuvvot geasi áigge ja bissehuvvot go ealut bohtet ruovttoluotta čakčat golggotmánus - skábmamánus.

Sámediggi ii ane dákkár šiehttamiid ovttaskas olbmuiquin dohkkehahttin. Praktihkkalaš diliid birra soahpan, o.m.d. boazoealáhusain, galgá dahkkot orgánaiguin mat leat ea.ea. dan várás áсахuvvon.

3. Bargosajiid lohku dán doaimma oktavuođas lea rehkenaston, álggahanáigodahkii mii lea 3 - 4 jagi, olles produkšuvnnas, šaddat su. 8 - 9 jahkedoaimma, dahje 16 - 17 beaivedoaimma go guovtii vuorus barget. Lassin rehkenastojuvvojit birasváikkuhusat. Luottaid ásaheami oktavuođas lea dárbu 10 beaivedoibmii.

Sámediggi atná dieđuid bargosajiid dáfus leat dievaslašžan dan muddui go dál sáhtta arvvoštallat.

III Samediggi čujuha dikki iežas ovdalaš mearrádussii prinsihppalaš beliid birra sámi vuoigatvuođaid hárrái Náranasquovllus. Dát doalahuvvojit.

Lávdegotti eanetlohku, áirasat Jernsletten, Juuso ja Simonsen evttohii:

Samediggi ipmirda ahte jus galgá sáhttit viidáseappot ráhkkaniit vejolaš bistevas luonddugeađgedoaimma ásaheapmái, de lea dárbu geahččalanáigái, goas iskkáda geađggi donkálášvuođaid ja geahččala geađggi márkaniin. Dan vuođul sáhtta Samediggi mieđihit ahte čađahuvvo unnit geahččalandoaibma guovllus 1991`as. Diggi deattuha eanemustá bargodilálašvuođa Guovdageainnus ja atná eaktun ahte báikki olbmot eanemus láqi mielde ožžot barggu. Diggi čujuha muđui Bergvesena dábalaš eavttuide eananroggamiid hárrái ja rehkenastá ahte Prospektering A/S čuovvu dáid geahččalandoaimmastis.

Samediggi čujuha loahpas iežas ovddit mearrádussii áššis, mas diggi bidjá eaktun ahte dahkko váikkuhusiskkádeapmi vejolaš bistevas doaimma hárrái. Samediggi áigu dasto loahpalaččat guorahallat ášši ja mearridit addo go konsešuvdna.

Unnitlohku, áirras Pavall árvala:

Samediggi ii ane ahte leat boah tán ođđa mearkkašahtti dieđut mat daqahit ahte lea ágga rievdadit ovdalaš gáibádusa váikkuhusiskkádeami birra. Váikkuhusat birrasii, luondduberoštumiide ja eará servodatdiliide leat ain eahpesihkkarat. Geahččalandoaibma lea goaivuma, bázáhusaid guođđima, fievrredeami j.ea. dáfus dakkár mas ii dieđe viidodaga, ja mii sáhtta leat bistevas doaimma lunddolaš álgun.

Samediggi doalaha dan dihte iežas mearrádusa váikkuhaniskkádeami dáfus ovdal go diggi ovddida oainnus vejolaš doaimma birra Náranasas. Dát quoská maiddái geahččalandoaibmii.

Ovttasbargojoavku/NSR Nils Jernsletten bokte ovddidii čuovvovaš lassievttohusa čuoggái III, ođđa mañnemus cealkkan nuppi oasis:

Dan vuođul sáhtta Samediggi mieđihit ahte čađahuvvo unnit geahččalandoaibma 1991`as ovddiduvvon plana mielde mas doaimmaguovlu lea su. 35 de kara.

Jernslettena evttohusa ođđa redigeren dahká evttohusa lohppii čuovvovaš oassejuohkima:

Diggi deattuha eanemustá bargodilálašvuođa Guovdageainnus ja atná eaktun ahte báikki olbmot eanemus lági mielde ožžot barggu. Diggi čujuha muđui Bergvesena dábalaš eavttuide eananroqgamiid hárrái ja renkenastá ahte Prospektering A/S čuovvu dáid geahččalandoaimmastis.

Sámediggi čujuha loahpas iežas ovddit mearrádussii áššis, mas diggi bidjá eaktun ahte dahkko váikkuhusiskkádeapmi vejolaš bistevas doaimma hárrái. Sámediggi áigu dasto loahpalaččat guorahallat ášši ja mearridit addo go konsešuvdna.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdegotti evttohusa čuoqqát I ja II mearriduvvoje ovttajienalaččat.

III čuoqqái:

Váldolávdegotti eanetlogu evttohus dohkkehuvvui 24 jienain 12 jiena vuostá, maid lávdegotti unnitlogu evttohus oaččui.

Ovttasbargojoavkku/NSRa lassievttohus dohkkehuvvui ovttajienalaččat.

ÁŠŠI 18/91 MÁNAIDÁITTARDEADDJI - DOAIMMAT SÁMI MÁNAID VARAS

I. ÁSSEBAHPIRAT:

- Reive 22.02.91 Mánáidáittardeaddjis Sámedigái
- Reive 08.03.91 Sámedikkis Mánáidáittardeaddjai
- Reive 21.03.91 Mánáidáittardeaddjis Sámedigái

II EVTTOHUS

Dearvvašvuođa- ja sosiála áššiid váldolávdegoddi ovddidii ášševuodjai Haldis Thomassen bokte čuovvovaš evttohusa:

MANAIDAITTARDEADDJI - DOAIMMAT SAMI MANAID VARAS

Lávdegoddi evttoha:

Sámediggi atná buorren ahte Mánáidáittardeaddji ásaha fálađađa sámi mánáide.

Sámediggi čujuha ahte sámi mánát dárbbasit, nu go eará mánát nai, ásahusađ mat áittardit sin bajasšaddandiliid ja ovddidit sin beroštumiid servodahkii.

Sámi mánáin sáhttet, nu go maidđái eará mánáin, leat váttisvuođat bajasšattadettiin. Dát sáhttet maidđái leat váttisvuođat kultuvrralaš soabatmeahttunvuođaid geažil. Sámediggi čujuha ahte Mánáidáittardeaddji ii leat registreren mánáid main lea sámi giella- ja kultuvraduogaš váldime oktavuođa iežainis. Ásahuvvon veahkkeguovddážiin váilu dávjá diehtu giela ja kultuvrra birra, mii livččii dárbbaslaš sáhttit veahkehit mánáid ja váhnemiid main lea sámi kultuvraduogaš. Dat fas dađaha ahte dát mánát ja sin vanhemat eai váldde oktavuođa veahkkeguovddážiiguin. Dainna lágiin eai oaččo sámi mánát seamma vuoigatvuođaid go eará mánát Norggas.

Sámediggi bivdá dan dihte departementta juolludit ruđa, jahkái 1992 ja dan rájes, ásahit sierra virggi mii fágalaččat ja hálddahuslaččat lea čatnon Norgga Mánáidáittardeaddjai ja mii lea dan vuolde.

Virggis galgá leat ovddasvástáđus čuovvut sámi mánáid bajasšaddandiliid ovdáneami ja ovddidit sámi mánáid beroštumiid almmolaš ja priváhta ásahusađ ektui. Erenoamaš deatalaš lea gávnnahtit vugiid movt čuovdit dahje eastadit váttisvuođaid servodaga ja sámi mánáid gaskkas.

Airras Máret Guhttor evttohii nuppi oassái čuovvovaš lasi:

Evttohus: "vuoigatvuođat, ja" lasihuvvo nuppi oasi lohppii, nu ahte obba oassi šaddá ná:

Sámediggi čujuha ahte sámi mánát dárbbasit, nu go eará mánát nai, ásahusađ mat áittardit sin bajasšaddandiliid ja vuoigatvuođaid ja ovddidit sin beroštumiid servodahkii.

Airras Máret Guhttor ovddidii maŋnemus oassái čuovvovaš rievda-
dus- ja lassievttohusa:

Evttohus: Vuosttaš sáni "virggis" sadjái bohta "Virggálaččas".
Dasto lasihuvvo "ja vuoigatvuođaid" 2. linnjás
"mánáid beroštumiid" maŋnai.

Olles viđat oassi šaddá dalle ná:

Virggálaččas galgá leat ovddasvástádus čuovvut sámi mánáid
bajásšaddandiliid ovdáneami ja ovddidit sámi mánáid beroštumiid
ja vuoigatvuođaid almmolaš ja priváhta ásaheaid ektui.
Erenoamáš deatalaš lea gávnnahit vugiid movt čoavdit dahje
eastadit váttisvuođaid servodaqa ja sámi mánáid qaskkas.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdeqotti evttohus, earret sáni "Virggis" maŋnemus oasis,
dohkkehuvvui ovttajienalaččas.

Rievdadusevttohus vuosttaš sáni dáfus maŋnemus oasis,
"virggálaččas", dohkkehuvvui 28 jienain 8 jiena vuostá.

Máret Guhttora lassievttohus nuppi oassái dohkkehuvvui ovttajienalaččas.

Máret Guhttora lassievttohus maŋnemus oassái dohkkehuvvui ovttajienalaččas.

AŠSI 19/91 JOATKKAOAHPAHUS SÁMIID VÁRÁS

I. AŠSEBAHPIRAT

- NOU 1985:24
- NOU 1987:20
- Čálus "Tilknytningsform for de samiske videregående skolene"
18.06.90
- Sámi Joatkkaskuvllaid stivrra čálus 4.4.91, joatkkaoahpahusa
birra sámiid várás.

II EVTTOHUS

Oahpahusa ja dutkama váldolávdeqoddi ovddidii ášševuoddji
Mikkel A. Gaup bokte čuovvovaš evttohusa:

JOATKKAOAHPAHUS SAMIID VARAS

Lávdegoddi evttoha:

Sámi Joatkkaskuvllaid stivra lea, lassin joatkkaoahpahusa lága ulbmilparagrafai, mearridan dán ulbmila sámi sisdoalu dáfus joatkkaoahpahussii sámiid várás:

"Sámi Joatkkaskuvllat galget leat sámi joatkkaoahpahusa ressursaguovddážin ja deavdit daid dárbbuid ja gáibádusaid mat ohppiin leat sámi servodaga, riikka servodaga ja máilmmi servodaga oasseváldin. Skuvla galgá nannet ohppiid sámi iešdovddu ja addit sidjiide vuoðu viidaseappot doalvut sámi kulturárbbi.

Sámi Joatkkaskuvllain lea erenoamáš ovddasvástádus addit oahpu sámegillii ja sámegielas, sámi kultuvrra, historjjá ja bargoeallima birra, ja addit ohppiide máhtolašvuoða válljet virggi ja doaibmabáikki vaikko gos sámi servodagas, riikka servodagas ja máilmmi servodagas."

Sámediggi searvá dán mihttomeari oidnui ja cealká:

1. Sámi Joatkkaskuvllat galget ressursaguovddážin sámi servodagas bargat dan badjelii ahte skuvllat diđoštít sámi servodaga oahppodárbbu ja addet oahpu dán dárbbu mielde. Go skuvllat leat obba riikka várás, de vurdojuvvo ahte dat váldet vuhtii olles sámi servodaga.

Skuvlla, oahppi ja lagasbirrasa máhtolašvuoða ovddideapmi galgá dahkkot dan bokte ahte ovddemussii biddjo bargu ásaht buot dálá fáalaldagaid 3-jahkásaš oahppofálaldahkan. Skuvlla oktavuolta servodagain ja ealáhusaiquin galgá nannejuvvot.

Lea čielga mihttomearrin ráhkkanahhttit nu oallugiid go vejolaš áktiivvalaš eallimii, juogo fitno-oahpu bokte dahje alit ohppui ráhkkanahhttimiin. Skuvllat galget addit ohppiidasaset gelbbolašvuoða doaibmat ovdáneaddji ođđaáigásaš servodagas, almmá šaddat hilgut iežaset iešdovddu ja kulturárbbi.

Skuvllain lea čielga geatnegasvuolta leat mielde birgejeaddji sámi servodaga ovdánahttimis.

2. Skuvllaid sámi sisdoallu galgá nannejuvvot. Dat sahtta dáhpuhuvvat juo ea.ea. dan bokte ahte dilálašvuodát láqiduvvojit nu ahte eambo sahtta bargat sierra fáqaplanaid ráhkademiin joatkkaoahpahussii sámiid várás ja ahte eanet návccat biddjojít oahpponeavvuid ráhkadeapmai.

Skuvlla organisašuvdna galgá nannejuvot ja heivehanvejolašvuotta buoriduvvot. Skuvllat galget sahttit vuostá váldit ođđa gáibádusaid. sámi fáqasurggiid aktiivvalas ovdanahttinbarggu bokte. erenoamážit namuhuvvo boazodoailu, duodji ja sámeqiella.

3. Sámeqiella galgá leat erenoamáš sáđji min skuvladoaimmas. Skuvllain galgá leat fáladat buot golmma váldosuopmanis ja oahpaheapmi galgá leat mángga dásis. Sámeqiella galgá leat skuvlla juonke oahppi fáqaid searvvis.

Skuvllat galget gárvvistuvvot vuostá váldit daid gáibádusaid maid sámi qiellalága asaheapmi buktá davvisámi guovlluide.

4. Sámi Joatkkaskuvllat galget ovttasráđiid stáhtain, fylka-gielddaiguin, gielddaiguin ja bargomárkanásahusain atnit ovddasvástádusa rávisolbmuid oahpaheami ovddas.

Samediggi áigu mannel váldit ovdan sámiid várás rávisolbmuid oahpaheami organiserema.

Eaktun oláhit daid oahpahusfálaldagaid lea ahte:

5. Skuvllat ožžot eambo virggiid nu ahte leat doarvái virggit oahpahusdoaimmaid ektui. Sámi Joatkkaskuvla ja Boazoddoalloskuvla ferte, nu go skuvlla 1992 budšeantas daddjo, oazžut 3,5 virggi deavdit dán eavttu.
6. Skuvlla lanjat heivehuvvojít dan oahpahusa ektui man skuvla doaimmaha. Sámi Joatkkaskuvla Kárašjogas lea mannemus jagiid viiddidan fáladagas maidái golmma-jahkásaš dearvvašvuoda- ja sosiálfága oahpahusain. Dát fáladat ii čága lanjaid dáfus skuvlla iežas vissui. Lanjaid láigoheapmi lea váttis ja divrras unna gilážis. Bivdojuvvo dan dihte ahte skuvla viiddiduvvo nu ahte maidái dán oahppofálaldahkii lea sáđji.
7. Ohppiid dili buoridan doaimmat galget leat unnimusát dan dásis go daddjo láqas ohppiid ja studeanttaid dili organiserema birra.

8. Sámi Joatkkaskuvla ja Boazodoalloskuvla Guovdageainnus galgá farggamusat álggahit jk II boazodoallosuorggis ja eanandoallo-mekanihkkársuorggis, nu ahte skuvla sahtta addit dievas fitno-oahpu dán guovtti suorggis. Viidáseappot ferte dábalašfága suorgi viiddiduvvot jk I'ain ja II'iin ja galgá leat vejolaš válljet boazodoallosuorggi dahje duoji čieknudansuorgin. Oahppofálaldat gávpe- ja kánturoahpus viiddiduvvo maiddái jk II'iin.

9. Skuvllaid budšeahtat leat, departementta gohččuma mielde ráhkaduvvon juolluduvvon virggiid loqu mielde. Departementa lea dasto mieđihan skuvllaid álggahit ođđa oahppofálaldagaid, vaikko eai oáččo eambo virggiid. Dat dagaha ahte skuvllain šaddá stuora budšeahttarihkkun doaimma namas ja ahte ránes virggit šaddet ásahuvvot. Bivdojuvvo ahte skuvllat ožžot ruđa nu ahte budšeahttarihkkumat dán dáfus sahttet eastaduvvot.

Liige návccaid dárbu sámegeiela oahpaheapmái ferte iešguđet oahpposuorgái rehkenastot ja juolluduvvot skuvllaide.

10. Rávisolbmuid oahpaheapmi joatkkaskuvlla dásis sámiid várás nannejuvvo. Sámi Joatkkaskuvllaid stivríi juolluduvvo jahkásaččat 20 vahkkodiimmu mearrin dán doibmii.

11. Galgá bargojuvvot dan ala ahte oážžut eambo oahpaheddjiid ja sin buorebut bisuhit skuvllain. Dát sahtta dahkkot ea.ea. orrunsađi fálaldaga buoridemiin ja otná váikkuhandoaimmaid doalahemiin.

Galgá dárogielat pedagogalaš ja hálldahuslaš bargiide ásahuvvot bákkolaš sámegeiela oahpahus.

Hálldahusmáalle galgá heivehuvvot skuvlla eaigat- ja doaibmadiliide.

12. Sámediggi áigu mannel čielggadit iežas ovddasvástádusa ja válldi sámi skuvlagažaldagain, ea.ea. maiddái sámi joatkkaskuvllaid hárrái. Dassožii go dat dahkko, atná Sámediggi dárbbalažžan nannet stivríi doaimma dán guovtti skuvlla jođiheaddjin. Ferte ráhkaduvvot stivrenmáalle mii addá stivríi duohta váikkuheami ja ovddasvástádusa sihke politihkalaččat ja hálldahuslaččat dan guovtti joatkkaskuvlla hárrái mat leat sámiid várás.

Stivríi nannen dagaha maiddái čielgaset oktavuođa KUF'ii ja ahte sámi joatkkaskuvllaid hálldašeami sirdin Sámediggái dahkko álkkibun.

13. Stivrra čállingoddi berre nannejuvvot ja berre oažžut geatnegasvuoða ja ovddasvástádusa daid doaimmaid ektui mat stivrui leat addon.
14. Sámi giela ja kultuvrra oahpahus galgá nannejuvvot ja viiddiduvvot joatkkaskuvllain olggobealde siskkit Finnmárkku. Dát guoská Hápmira Joatkkaskuvlii mii oahpaha julevsámegeiela ja Grong ja Mosjøen Joatkkaskuvllaide mat oahpahit lulli-sámegeiela. Muhto dat guoská maiddei joatkkaskuvllaide riddosámi guovlluin Tromssas ja Finnmárkkus.
15. Sámediggi galgá oažžut áigái ahte árvvoštallo bidjat Finnmárkku Eanandoalloskuvlla Deanus oassin sámi joatkka-oahpahus fáldahkii.

Ovttasbargojoavkku/NSRa evttohus Áge Pedersen bokte:

- I Sámi Joatkkaskuvllaide stivra lea, lassin joatkkaoahpahusa lága ulbmilparagrafai, mearridan dán ulbmila sámi sisdoalu dáfus joatkkaoahpahussii sámiid várás:

"Sámi Joatkkaskuvllat galget leat sámi joatkkaoahpahusa ressursaguovddázin ja deavdit daid dárbbuid ja gáibádusaid mat ohppiin leat sámi servodaga, riikka servodaga ja máilmmi servodaga oasseváldin. Skuvla galgá nannet ohppiid sámi iesdovddu ja addit sidjiide vuoðu viidáseappot doalvut sámi kulturárbbi.

Sámi Joatkkaskuvllain lea erenoamáš ovddasvástádus addit oahpu sámegeilli ja sámegeielas, sámi kultuvrra, historjjá ja bargoeallima birra, ja addit ohppiide máhtolašvuoða válljet virggi ja doaibmabáikki vaikko gos sámi servodagas, riikka servodagas ja máilmmi servodagas."

Sámediggi searvá dán mihttomeari oidnui ja cealká:

1. Sámi Joatkkaskuvllat galget ressursaguovddázin sámi servodagas bargat dan badjelli ahte skuvllat diđoštít sámi servodaga oahppodárbbu ja addet oahpu dán dárbbu mielde. Go skuvllat leat obba riikka várás, de vurdojuvvo ahte dat váldet vuhtii olles sámi servodaga.

Skuvlla, oahppi ja lahasbirrasa máhtolašvuoða ovddideapmi galgá dahkkot dan bokte ahte ovddemussii biddjo bargu ásahtit buot dálá fáldagaid 3-jáhkasaš oahppofáldahkan. Skuvlla oktavuoha servodagain ja ealáhusaiquin galgá nannejuvvot.

Lea čielga mihttomearrin ráhkkanahhtit nu oallugiid go vejolaš áktiivvalaš eallimii, juogo fitno-oahpu bokte dahje alit ohppui ráhkkanahhtimiin. Skuvllat galget addit ohppiidasaset gelbbolašvuođa doaibmat ovdáneaddji ođđaaigásaš servodagas, almma šaddat hilgut iežaset iesdovddu ja kulturárbbi.

Skuvllain lea čielga geatnegasvuohta leat mielde birgejeaddji sámi servodaga ovdánahttimis.

2. Skuvllaid sámi sisdoallu galgá nannejuvvot. Dat sáhtta dáháhuvvat juo ea.ea. dan bokte ahte dilálašvuođat lagiduvvojit nu ahte eambo sáhtta bargat sierra fágaplánaid ráhkademiin joatkkahpohussii sámiid várás ja ahte eanet návccat biddjojít oahpponeavvuid ráhkadeapmái.

Skuvlla organisašuvdna galgá nannejuvvot ja heivehanvejolašvuohta buoriduvvot. Skuvllat galget sáhttit vuostá váldit ođđa gáibádusaid, sámi fágasurggiid áktiivvalaš ovdánahttinbarggu bokte, erenoamážit namuhuvvo boazodoallu, duodji ja sámeqiella.

3. Sámeqielas galgá leat erenoamáš sádji min skuvladoaimmas. Skuvllain galgá leat fáalaldat buot golmma váldosuopmanis ja oahpaheapmi galgá leat mángga dásis. Sámeqiella galgá leat skuvlla juohke oahppi fágaid searvvis.

Skuvllat galget gárvvistuvvot vuostá váldit daid gáibádusaid maid sámi giellalága asaheapmi buktá davvisámi guovlluide.

Eaktun oláhit dáid oahpahusfálaldagaid lea ahte:

- A. Skuvllat ožžot eambo virggiid nu ahte leat doarvái virggit oahpahusdoaimmaid ektui. Sámi Joatkkaskuvla ja Boazoddoalloskuvla fertte, nu go skuvlla 1992 budšeahtas daddjo, oážžut 3,5 virggi deavdit dán eavttu.
- B. Skuvlla lanjat heivehuvvojit dan oahpahusa ektui man skuvla doaimmaha. Sámi Joatkkaskuvla Kárášjogas lea maññemus jagiid viiddidan fáalaldagas maiddái golmma-jahkásaš dearvvašvuođa- ja sosiálfága oahpahusain. Dát fáalaldat ii čága lanjaid dáfus skuvlla iežas vissui. Lanjaid láigoheapmi lea váttis ja divrras unna gilážis. Bivdojuvvo dan dihte ahte skuvla viiddiduvvo nu ahte maiddái dán oahppofálaldahkii lea sádji.
- C. Ohppiid dili buoridan doaimmat galget leat unnimusát dan dásis go daddjo lágas ohppiid ja studeanttaid dili organiserema birra.

- D. Sámi Joatkkaskuvla ja Boazodoalloskuvla Guovdageainnus galgá farggamusat álggahit jk II boazodoallosuorggis ja eanandoallo-mekánihkkársuorggis, nu ahte skuvla sáhtta addit dievas fitno-oahpu dán quovtti suorggis. Viidáseappot ferte dábálašfága suorgi viiddiduvvot jk I'ain ja II'iin ja galgá leat vejolaš válljet boazodoallosuorggi dahje duoji čieknudansuorgin. Oahppofálaldat gávpe- ja kánturoahpus viiddiduvvo maiddái jk II'iin.
- E. Skuvllaid budšeahtat leat, departementta gohččuma mielde ráhkaduvvon juolluduvvon virggiid loqu mielde. Departementa lea dasto mieðihan skuvllaid álggahit ođđa oahppofálaldagaid, vaikko eai oáččo eambo virggiid. Dat dagaha ahte skuvllain šaddá stuora budšeahttarihkkun doaimma namas ja ahte rānes virggit šaddet ášahuvvot. Bivdojuvvo ahte skuvllat ožžot ruđa nu ahte budšeahttarihkkumat dán dáfus sáhttet eastaduvvot.
- Liige návccaid dárbu sámegeiela oahpaheapmái ferte iešguoet oahpposuorgái rehkenastot ja juolluduvvot skuvllaide.
- F. Galgá bargojuvvot dan ala ahte oazžut eambo oahpaheddjiid ja sin buorebut bisuhit skuvllain. Dát sáhtta dahkkot ea.ea. orrunsaaji fálaldaga buoridemiin ja otná váikkuhandoaimmaid doalahemiin.
- Galgá dárogielat pedagogalaš ja hálddahuslaš bargiide ášahuvvot bakkolaš sámegeiela oahpahus.
- Hálddahusmáalle galgá heivehuvvot skuvlla eaiggat- ja doaibmadiliide.
- G. Sámediggi áigu mannel čielggadit iežas ovddasvástádusa ja válddi sámi skuvlagažaldagain, ea.ea. maiddái sámi joatkkaskuvllaid hárrái. Dassožii go dat dahkko, atná Sámediggi dárbbaslašžan nannet stivrra doaimma dán quovtti skuvlla joðiheaddjin. Ferte ráhkaduvvot stivrenmáalle mii addá stivrii duohta váikkuheami ja ovddasvástádusa sihke politihkalaččat ja hálddahuslašččat dan quovtti joatkkaskuvlla hárrái mat leat sámiid várás.
- Stivrra nannen dagaha maiddái čielgaset oktavuođa KUF'ii ja ahte sámi joatkkaskuvllaid hálddašeami sirdin Sámediggái dahkko álkibun.
- H. Stivrra čállingoddi berre nannejuvvot ja berre oazžut geatnegasvuođa ja ovddasvástádusa daid doaimmaid ektui mat stivrii leat addon.

II EARA JOATKKASKUVLLAT

Sámediqgi áigu bargat dan ala ahte sami qielá ja kultuvrra oahpahus nannejuvvo ja viiddiduvvo eará joatkkaskuvllain qos sami nuorat vázzet.

Eanandoallu lea deatalaš ealahussan assama ja bargosajiid doalaheamis sami quovlluin. Finnmarkku Eanandoalloskuvla adda oahpu sami nuoraide sihke eanandoalus ja meahcasteamis. Sámediqgi áigu dan dihte maiddei arvvoštallat skuvlla oahpahusfálaldaqa ja boahhtevaš sáji sami joatkkaoahpahussystemas.

III RAVISOLBMUID OAHPAHEAPMI

Sámediqgi áigu mannel váldit ovdan samiid várás rávisolbmuid-oahpahusa organiserema.

Airras Mikkel A. Gaup ovddidii čuovvovaš evttohusa:

Sámi Joatkkaskuvllaid stivra lea, lassin joatkkaoahpahusa laqa ulbmilparagrafai, mearridan dán ulbmila sami sisdoalu dáfus joatkkaoahpahussii samiid várás:

"Sámi Joatkkaskuvllat galget leat sami joatkkaoahpahusa ressursaquovddázin ja deavdit daid dárbbuid ja gaibadusaid mat ohppiin leat sami servodaqa, riikka servodaqa ja máilmmi servodaqa oasseváldin. Skuvla galga nannet ohppiid sami iešdovdu ja addit sidjiide vuođu viidáseappot doalvut sami kulturárbbi.

Sámi Joatkkaskuvllain lea erenoamaš ovddasvástádus addit oahpu sámegillii ja sámegielas, sami kultuvrra, historjja ja barqoeallima birra, ja addit ohppiide máhtolašvuođa válljet virggi ja doaibmabaikki vaikko gos sami servodaqas, riikka servodaqas ja máilmmi servodaqas."

Sámediqgi searvá dán mihttomeari oidnui ja cealká:

1. Sámi Joatkkaskuvllat ja eará joatkkaskuvllat qos vázzet oahppit main lea sami duogáš, galget ressursaquovddázin bargat dan badjelii ahte skuvllat diđoštít sami servodaqa oahppodárbbu ja addet oahpu dán dárbbu mielde.

Go sami joatkkaskuvllaide váldojit oahppit miehtá riikka, main lea sami duogáš, de leat dain erenoamaš ovddasvástádus olles sami servodaqa ovddas.

Sámi Joatkkaskuvllat Guovdageainnus ja Kárašjoagas galget ovddemussii bidjat barggu ásaht buot dálá fálaldaqaid dievas 3-jahkasaš oahppofáladahkan. Skuvlla oktavuonta servodaqain ja ealahusaiquin galga nannejuvvot.

Lea čielga mihttomearrin ráhkkanahhtit nu oallugiid go vejolaš áktiivvalaš eallimii, juogo fitno-oahpu bokte dahje alit ohppui ráhkkanahhtimiin. Skuvllat galget addit ohppiidasaset gelbbolašvuođa doaibmat ovdáneaddji ođđaáigásaš servodaqas. almma saddat hilgut iezaset iešdovddu ja kulturárbbi.

Skuvllain lea čielga geatnegašvuohta leat mielde birgejeaddji sámi servodaqa ovdánahttimis.

2. Skuvllaid sámi sisdoallu galga nannejuvvot. Dat sahtta dáhpáhuvvat juo ea.ea. dan bokte ahte dilálašvuođat lágíduvvojit nu ahte eambo sahtta bargat sierra fágaplanaid ráhkademiin joatkkaohppui sámiid várás ja ahte eanet návccat biddjojít oahpponeavvuid ráhkadeapmái.

Skuvlla organisašuvdna galga nannejuvvot ja heivehanvejolašvuohta buoriduvvot. Skuvllat galget sahttit vuostá váldit ođđa qáibádusaid, sámi fáqasurggiid áktiivvalaš ovdánahttinbarggu bokte, erenoamážit namuhuvvo boazodoallu, duodji ja sámeqiella.

3. Sámeqielas galga leat erenoamáš sádji min skuvladoaimmas. Skuvllain galga leat fáladat buot golmma váldosuopmanis ja oahpaheapmi galga leat mángga dásis. Sámeqiella galga leat sámi joatkkaskuvllaid juohke oahppi fágaid searvvis.

Skuvllat galget gárvvistuvvot vuostá váldit daid qáibádusaid maid sámi giellalága asaheapmi buktá davvisámi quovlluide.

4. Rávisolbmuid oahpaheapmi sámiid várás galga maiddái leat joatkkaskuvllaid ovddasvástádus. Ferte ráhkaduvvot plana dán oahpaheapmái. Sámiid vejolašvuohta oahpu váldit ferte nannejuvvot. Organat, ásausat ja ossodaqat main lea joatkkaohpahusa ovddasvástádus fertejit oazžut sierra, várrejuvvon doarjaga rávisolbmuid oahpaheapmái ja dábaláš skuvlafáladagaide. Sámi Joatkkaskuvllat Guovdageainnus ja Kárašjoagas galget oazžut erenoamáš ovddasvástádussan ovddidit davvisámeqiel-fáladaga, Hápmir joatkkaskuvla fas julevsámeqiela skuvlafáladaga ja Mosjøen ja Grong joatkkaskuvllat lullisámeqiela skuvlafáladaga.

5. Skuvllat ožžot eambo virggiid nu ahte leat doarvai virggit oahpahusdoaimmaid ektui. Sámi Joatkkaskuvla ja Boazodoalloskuvla ferte, nu go skuvlla 1992 budšeahntas daddjo, oažžut 3,5 virggi deavdit dán eavttu.
6. Skuvlla lanjat heivehuvvojit dan oahpahusa ektui man skuvla doaimmaha. Sámi Joatkkaskuvla Kárašjoqas lea mannemus jaqiid viiddidan fálaldaqas maiddái golmma-jahkasaš dearvvašvuoda- ja sosiálfáqá oahpahusain. Dát fálaldat ii čáqá lanjaid dáfus skuvlla iežas vissui. Lanjaid láigoheapmi lea vattis ja divrras unna qilázis. Bivdojuvvo dan dihte ahte skuvla viiddiduvvo nu ahte maiddái dan oahppofálaldahkii lea sadji.
7. Ohppiid dili buoridan doaimmat qalget leat unnimusát dan dásis go daddjo lágas ohppiid ja studeanttaid dili organiserema birra.
8. Sámi Joatkkaskuvla ja Boazodoalloskuvla Guovdaqeaainnus qalgá farggamusat álggahit jk II boazodoallosuorggis ja eanandoallo-mekánihkkársuorggis, nu ahte skuvla sáhtta addit dievas fitno-oahpu dán guovtti suorggis. Viidáseappot ferte dábálašfáqá suorgi viiddiduvvot jk I'ain ja II'iin ja qalgá leat vejolaš válljet boazodoallosuorggi dahje duoji čieknudansuorgin. Oahppofálaldat gávpe- ja kánturoahpus viiddiduvvo maiddái jk II'iin.
9. Skuvllaid budšeahntat leat, departementta gohčcuma mielde ráhkaduvvon juolluduvvon virggiid loqu mielde. Departementa lea dasto mieđihan skuvllaid álggahit ođđa oahppofálaldaqaid, vaikko eai oaččo eambo virggiid. Dat dagaha ahte skuvllain šaddá stuora budšeahntarihkun doaimma namas ja ahte ránes virggit šaddet ásahuvvot. Bivdojuvvo ahte skuvllat ožžot ruđa nu ahte budšeahntarihkumat dán dáfus sáhttet eastaduvvot.

Liiqe návccaid dárbu sámeqiela oahpaheapmái ferte iešquđet oahpposuorgái rehkenastot ja juolluduvvot skuvllaide.
10. Sámi Joatkkaskuvllaid stivrii juolluduvvo jahkásaččat 20 vahkkodiimmu organiseret rávisolbmuidoahpahus-fálaldaqá.
11. Galgá bargojuvvot dan ala ahte oažžut eambo oahpaheddjiid ja ja sin buorebut bisuhit skuvllain. Dat sáhtta dahkkot ea.ea. orrunsaji fálaldaqá buoridemiin ja otná váikkuhandoaimmaid doalahemiin.

Galgá dárogielat pedagogaš ja hálddahušlaš bargiide ášahuvvot bákkolaš sámeqiela oahpahuš.

Hálddahušmálla galgá heivehuvvot skuvlla eaiggat- ja doaibmadiliide.

12. Sámediqgi áigu mañnel čielqgadiet iežas ovddasvástádusa ja válldi sámi skuvlaqazađadain. ea.ea. maidđái sámi joatkka-skuvllaid hárrái. Dassožii qo dat dahkko, atná Sámediqgi dárbbaslašžan nannet stivrri doaimma dán quovtti skuvlla jođiheadđjin. Ferte ráhkaduvvot stivrenmálla mii addá stivrri duohta váikkuheami ja ovddasvástádusa sihke politihkalaččat ja hálddahušlaččat dán quovtti joatkkaskuvlla hárrái mat leat sámiid várás.

Stivrri nannen daqaha maidđái čielqaset oktavuoa KUF'ii ja ahte sámi joatkkaskuvllaid hálddašeami sirdin Sámediggi dahkko álkkiun.

13. Stivrri čállinqoddi berre nannejuvvot ja berre oažžut geatnegasvuoa ja ovddasvástádusa daid doaimmaid ektui mat stivrri leat addon.
14. Sámediqgi galgá oažžut áiqái ahte árvoštallo bidjat Finnmárkku Eanandoalloskuvlla Deanus oassin sámi joatkka-oahpahuš fálađahkii.

III JIENASTEAPMI

Váldolávdeqotti mearrádusevttohus hilqojuvvui ovttajienalaččat.

Ovttasbargojoavkku/NSRa mearrádusevttohus dohkkehuvvui 27 jienain 9 jiena vuostá maid Mikkel A. Gaup evttohus oaččui.

Sámedikki hálddahuš. 04.06.91

Per Anders Bær
beavdeqirjji čállu